

Naši vzorniki v zgodovini.

5. Vojskovodja Fabricij.

Bilo je leta 280. pred Kr. Rim se je vojskoval proti Piru, mogočnemu kralju Epirskemu. Pri Herakleju je bila odločilna bitka. Rimljani so bili premagani in veliko jih je bilo vjetih. Sedaj pošljejo poslanca do Pira, naj bi izpustil rimske ujetnike. Voditelj poslanstvu je bil stari častitljivi senator Fabricij. Ta mož je bil v zasebnem življenju jako skromen človek ter je živel zadovoljen v največjem ubožstvu, čeravno je imel že najvišje državne službe. Ubožno je bilo njegovo pahišje; družega ni imel srebrnega nego jedno malo kupico. Doto njegovim hčeram je izplačal senat iz državnega zaklada.

Pirus sprejme blagega poslanca z vsem spoštovanjem in mu ponudi v znamenje prijateljstva in naklonjenosti obilna darila. Toda zastonj; Fabricij jih ne sprejme. Drugi dan se hoče prepričati, je-li mož, o katerem je že toliko slišal, res tako pogumen in neplašljiv. V šotoru, v katerem je hotel ž njim govoriti, je ukazal skrivaj postaviti velikanskega slona za pregrinjalom. Fabricij pride in se vstopi tako, da je s hrptom proti pregrinjalu. Kralj dá znamenje, pregrinjalo se odgrne in glej! velikani slon iztegne z grozovitim tuljenjem svoj dolgi rivec čez glavo Fabricijevo. Ta se pa mirno obrne in smehljaje se pravi Piru: »Kakor malo me je včeraj mikal tvoj denar, tako malo me danes straši tvoj slon«. Pirus ostrmí in se ne more dovelj načuditi takemu junaškemu možu. Želi skleniti mir s takim narodom, ki ima take načelnike. Noče torej dati ujetnikom samo prostosti, marveč ponudi Rimcem mir in ob jednom dovoli vsem ujetnikom, da smejo iti v Rim in tam se s svojimi someščani udeležiti praznika, ki se je imel ravno takrat obhajati. Ako bode senat vsprejel njegove pogoje miru, naj bodo prosti; ako pa ne, morajo se kot ujetniki zopet povrniti. In ko senat ni vsprejel Pirove ponudbe, so se res vsi povrnili.

Da bi pa Rimljane prisilil k temu, česar mu prostovoljno niso hoteli nakloniti, gre zopet z vojsko nad nje. V Apuliji pri Askulu je bila leta 279. druga velika bitka. Tudi sedaj je Pir premagal s svojimi sloni, a zgubil je toliko vojakov, da je preplašen vskliknil: »Še jedna taka zmaga, pa sem zgubljen!«

Naslednje leto je bil Fabricij sam četovodja rimske vojske. Kar dobi nekega dné od Pirovega zdravnika pismo, v katerem mu obeta, da je za primerno plačilo pripravljen svojega kralja zastrupiti in tako Rimljane rešiti najhujšega sovražnika. Fabricij ostrmí. Z orožjem, v javni vojski, ne pa z zavratnim umorom, se hoče vojskovati in kralja premagati. Nevoljen pošlje pismo Piru, naj bi spoznal, kako nezvestemu izdajaju je zaupal svoje zdravje in življenje. Ta tolika plemenitost sovražnikova je tako ganila kralja, da je vskliknil: »Da, to je tisti Fabricij, ki se dá ravno tako malo odvrniti s poti čednosti, kakor se ne dá solnce premakniti s svoje poti.«

